

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
103 33 Stockholm**Remiss av departementspromemorian Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang (Ds 2014:44)**

(Ju2014/7724/L4)

Riksdagens ombudsmän (JO) har beretts tillfälle att lämna synpunkter på promemorian *Maskeringsförbud vid idrottsarrangemang* (Ds 2014:44). Jag får med anledning av detta anföra följande.

Syftet med maskeringsförbudet

Polisen har i dag möjlighet att ingripa mot personer som stör den allmänna ordningen med stöd av bestämmelserna i polislagen. Det är vidare straffbart att vid idrottsarrangemang utan tillstånd inneha eller använda pyrotekniska varor, att obehörigen beträda spelplanen och att kasta in föremål på denna (5 kap. 3 och 4 §§ ordningslagen).

Det problem som förslagen i promemorian avser att åtgärda är att många personer som deltar i ordningsstörningar, främst genom att använda pyroteknik, uppträder maskerat och därför inte kan identifieras. De exempel på ordningsstörningar som nämns i promemorian är alla straffbara. Det föreslagna maskeringsförbudet syftar till att minska sådana straffbara ordningsstörningar vid idrottsevenemang eftersom personer som inte är maskerade lättare kan identifieras. (Se promemorian s. 48 f.)

För att nå den avsedda effekten måste maskeringsförbudet antingen leda till att personer av rädsla för straff eller andra sanktioner avstår från att maskera sig och till följd av detta också avstår från att delta i ordningsstörningar, eller till att en lagföring kan ske av personer i samband med ordningsstörningar i situationer där detta utan ett maskeringsförbud inte skulle ha varit möjligt. Att personer i det först nämnda fallet skulle avstå från att maskera sig, om det inte finns en reell risk för att de kan komma att lagföras för en överträdelse av förbudet, framstår som osannolikt. Båda fallen förutsätter alltså att de som maskerar sig kommer att kunna identifieras.

Det föreslagna maskeringsförbudet gäller bara personer som stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna. Polisen har redan i dag möjlighet att ingripa mot dessa personer med stöd av polislagens bestämmelser. Ett maskeringsförbud skulle därför inte förändra någonting i det avseendet (jfr resonemanget på s. 51 i promemorian). Med den föreslagna regleringen förbättras

inte heller polisens möjligheter att i efterhand identifiera och lagföra en person som deltagit i en straffbar ordningsstörning. För att någon ska kunna fällas för brott mot maskeringsförbudet måste man kunna styrka att denne också varit aktiv vid ordningsstörningen. Kan man styrka detta kan dock personen redan med dagens reglering lagföras.

Endast i vissa undantagsfall kan det föreslagna maskeringsförbudet tänkas leda till lagföring i situationer där detta annars inte skulle ha kunnat ske – nämligen när en maskerad person stör den allmänna ordningen utan att samtidigt göra sig skyldig till brott. I dessa situationer kan man dock ifrågasätta om just maskeringen utgör ett sådant klandervärt beteende att det bör kriminaliseras, när den handling som förbudet syftar till att förebygga – ordningsstörningen – inte är straffbar (jfr resonemanget i promemorian på s. 18 f.).

Jag ifrågasätter alltså om syftet med det föreslagna maskeringsförbudet kan antas bli tillgodosett i sådan utsträckning att ett förbud är motiverat.

Maskering

Den föreslagna kriminaliseringen gäller den som helt eller delvis täcker ansiktet på ett sätt som försvårar identifikationen av personen. Det avgörande för om täckningen av ansiktet är otillåten är om en identifiering rent objektivt försvåras, inte vilket syfte personen har med den (se promemorian s. 64). Som exempel nämns bärande av bl.a. mössor, huvor, halsdukar, ansiktsmålningar och solglasögon (se bl.a. promemorian s. 49 f. och s. 64).

Ett stort antal situationer där en person fullt berättigat bär t.ex. vissa klädesplagg skulle alltså kunna utgöra en otillåten täckning av ansiktet. Det sagda innebär att kriminaliseringen omfattar personer som, många gånger i likhet med ett stort antal personer i publiken, skyddar sig mot solen genom att bära solglasögon, hatt eller keps, skyddar sig mot kyla genom att bära halsduk och mössa eller målar sitt ansikte i lagets färger. Även om en person vid sådana förhållanden skulle störa den allmänna ordningen kan enligt min mening inte den delvisa täckningen av ansiktet i ett helt annat syfte än att försvåra identifiering, anses utgöra ett sådant klandervärt beteende som bör vara belagt med en straffrättslig sanktion (jfr resonemanget i promemorian på s. 18 f.).

Enligt min uppfattning bör en kriminalisering i vart fall inte omfatta annan maskering än den som typiskt sett sker i syfte att försvåra identifiering.

Utformningen av lagtexten

Det är viktigt att en lagbestämmelse är utformad så att det straffbara området är tydligt och preciserat. Den föreslagna lagtexten brister enligt min mening i det avseendet. Enligt lagförslaget får man inte ”på idrottsanläggningen helt eller delvis täcka ansiktet...” (JO:s kursivering). Detta kan tolkas som att förbudet inte gäller den som har sitt ansikte täckt på idrottsanläggningen men som täckte det innan han eller hon kom till anläggningen. Lagförslaget bör förtydligas på den punkten.

Slutsats

Sammantaget ifrågasätter jag om syftet med det föreslagna maskeringsförbudet kan antas bli tillgodosett i sådan utsträckning att ett förbud är motiverat. Det föreslagna förbudet kommer dessutom att omfatta situationer som inte kan anses utgöra ett sådant klandervärt beteende som bör vara belagt med en straffrättslig sanktion. Mot denna bakgrund kan jag inte tillstyrka promemorians förslag.

Cecilia Renfors

Jens Västberg
